

HAJDÚNÁNÁS VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

Jogszabályi keretek összefoglalása

Az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0121 azonosító számú,
„Hajdúnánás járásán belül területi összefogás az
esélyegyenlőség megteremtése jegyében” című
projekthez kapcsolódóan

Hajdúnánás Városi Önkormányzat
2015.10.15.

Tartalom

Előzmények	4
A projekt által érintett feladatok kereteit meghatározó jogszabályok és stratégiai dokumentumok	5
FŐBB JOGI RENDELKEZÉSEK ÖSSZEFOGLALÁSA	6
A magyar szabályozás	6
Az Alaptörvény	6
Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) összefoglalása	6
A törvény hatálya	7
Területi hatály	7
Személyi hatály	7
Tárgyi hatály	9
Időbeli hatály	9
Védett csoportok	9
Diszkrimináció típusai	11
Közvetlen hátrányos megkülönböztetés	11
Közvetett hátrányos megkülönböztetés	12
Zaklatás	12
Jogellenes elkülönítés (szegregáció)	12
Megtorlás	12
Kivételek	13
Szankciók	13
Eljárási szabályok	13
Az eljárás befejezése	14
Érdemi döntés nélkül (végzéssel)	14
Egyezséggel (egyezséget jóváhagyó határozattal)	14
Érdemi döntéssel (határozattal)	14
Jogorvoslat a hatóság döntése ellen	15
A jogérvényesítés egyéb lehetőségei, párhuzamos eljárás	15
A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet	16
Az esélyegyenlőségi programban meghatározott csoportok:	16
A mélyszegénységben élők és a romák helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei:	16
A gyermekek helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei	17
A nők helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei	17

Az idősek helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei	17
A fogyatékkal élők helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei	17
Az egyenlő bánásmód követelményének szabályozása a Munka Törvénykönyvében	18
Az egyenlő bánásmód követelménye az oktatásban és képzésben	19
A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása-nevelése terén megvalósuló diszkrimináció	19
Szegregáció az oktatásban	19
Zaklatás az oktatásban és képzésben	20
Az egyenlő bánásmód követelményének megtartása a lakhatással összefüggő jogviszonyokban	21
Állami vagy önkormányzati tulajdonú lakások és építési telkek értékesítése vagy bérbeadása feltételeinek meghatározása	21
Használatbavételi és egyéb hatósági engedély kiadásának megtagadása, illetve feltételhez kötése	21
A lakáshoz jutási feltételek olyan módon történő meghatározása, hogy egyes csoportok védett tulajdonságuk szerint valamely településen, illetve településrészen mesterségesen, nem a csoport önkéntes elhatározása alapján különüljenek el.	21
Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése a szociális biztonság és egészségügy területén	22
Az Alaptörvény és az Egészségügyről szóló törvény vonatkozó rendelkezései	22
Az Ebktv. vonatkozó rendelkezései	22
Hajdúnánás város közigazgatási területén a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjait érintő szabályozást tartalmazó önkormányzati rendeletek	24
STRATÉGIA DOKUMENTUMOK	28
Az Európa 2020 Stratégia	28
Nemzeti Reform Program 2015.	29
Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia	30
„Legyen jobb a gyerekeknek!” 2007-2032 Nemzeti Stratégia.....	30
Európai Fogyatékosügyi Stratégia	32
Roma Integráció Évtizede Program	33
Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024.....	34
A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia Irányok és Célok 2010-2021	35

Előzmények

Hajdúnánás Városi Önkormányzat 2015. április 15. – 2015. november 15. között pályázatot valósít meg az Államreform Operatív Program „Területi együttműködést segítő programok kialakítása az önkormányzatoknál a konvergencia régiókban” (ÁROP-1.A.3-2014) pályázati konstrukció keretében.

A pályázat célja olyan modell jellegű együttműködés kialakításának támogatása, amelyek célja az egy járáshoz tartozó települések, helyi szereplők közötti területi együttműködések kialakítása és megerősítése a társadalmi felzárkózást elősegítő és a helyi esélyegyenlőségi programok végrehajtásához kapcsolódó - a járásszékhely települések által ellátott - koordinációs tevékenység megvalósításával.

A pályázat keretében Hajdúnánás célja, hogy járási szinten aktívan tegyen az esélyegyenlőség terén: csökkenjen a szegénységben vagy társadalmi kizáródásban élők aránya, csökkenjen a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi lemaradása, gyengüljenek a szegénység átörökítésének tendenciái, továbbá csökkenjenek a hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű csoportok közötti társadalmi különbségek. Ennek fényében cél az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését segítő intézkedések megvalósítása.

A pályázat fő célkitűzései:

- Járási szintű Esélyteremtő programterv (JEP) megalkotása,
- A járáson belüli szervezetek, egyesületek, alapítványok, egyházak aktivizálása, és bekapcsolása az esélyteremtő programterv elkészítésébe,
- Nemzetiségi önkormányzatok, kormányhivatalok integrálása a problémák azonosításába és az azokra nyújtható megoldások, szolgáltatások kidolgozásába,
- A járásba tartozó településekkel közös kerekasztalok megszervezése, melynek célja a felzárkóztatás,
- Az elkészült esélyegyenlőségi programterv minél szélesebb körben történő bemutatása a magasabb fokú azonosulás elérése érdekében,
- A helyi szakértők aktivizálása a hasznosítható szakmai javaslatok megtétele érdekében.

A fenti célok elérése érdekében szükséges volt a járáshoz tartozó települések önkormányzatainak bevonása, és együttműködés kialakítására került sor a nemzetiségi önkormányzattal, a járási kormányhivatallal, illetve a járás szintjén releváns egyházi, civil és gazdasági szféra képviselőivel is.

A járási szintű együttműködés erősítése érdekében 4, a járási szintű felzárkóztatási kerekasztal működtetése érdekében 9 alkalommal került sor műhelymunka szervezésére. A térség önkormányzatainak esélyegyenlőségi programjainak áttekintése és az esélyegyenlőségi cselekvések járási szintű összehangolását követően készült el a járási szintű Esélyteremtő Programterv. Az Esélyteremtő Programterv minél szélesebb körű megismertetése érdekében esélyegyenlőségi rendezvényekre kerül sor Hajdúnánáson és a járáshoz tartozó településeken.

A pályázat megvalósításnak elvárt hatása, hogy területi szinten csökkenjen az előítéletesség, a szegregáció, a diszkrimináció és ezzel párhuzamban erősödjön a társadalmi felzárkózás és az esélyegyenlőség céljai iránti elkötelezettség, hosszabb távon pedig javuljon a helyi esélyegyenlőségi programok célcsoportjainak helyzete.

A projekt megvalósításához kapcsolódóan Hajdúnánás Városi Önkormányzat vállalta, hogy a társadalmi fenntarthatósági szempont érvényesítése érdekében elkészíti a projekt által érintett ügycsoport, illetve feladat/szolgáltatás kereteit meghatározó jogszabályok listájának felsorolását tartalmazó dokumentumot, valamint a főbb jogi rendelkezések érthető összefoglalását felhasználói, ügyintézői útmutatók részeként.

A projekt által érintett feladatok kereteit meghatározó jogszabályok és stratégiai dokumentumok

- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.)
- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nkntv.) előírásaira.
- EU 2020 stratégia

- Nemzeti Reform Program
- Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia
- „Legyen jobb a gyerekeknek!” 2007-2032 Nemzeti Stratégia
- Európai Fogytékosügyi Stratégia
- Roma Integráció Évtizede Program
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024
- A Nők és Férfiak Társadalmi Egyelőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010-2021

FŐBB JOGI RENDELKEZÉSEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A magyar szabályozás

Az egyenlő bánásmód követelményének szabályozása Magyarországon **háromszintű**. Az *Alkotmány* általános érvénnyel mondja ki a hátrányos megkülönböztetés tilalmát; az *egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény* a jogrendszer egésze számára ad részletesebb útmutatást a követelmény értelmezéséhez; végül számos *ágazati jogszabály* (Munka Törvénykönyve, közoktatási és felsőoktatási törvény, egészségügyi törvény stb.) utal az esélyegyenlőségi törvényre, és állapít meg további, csak az adott területen érvényes szabályokat.

Az Alaptörvény

Az Alaptörvény XV. cikke kimondja, hogy az alapvető jogok mindenkit különbségtétel nélkül megilletnek, illetve állami feladatként határozza meg az esélyegyenlőség előmozdítását. Az Alaptörvény 11 olyan szempontot emel ki nevesítve (faj, szín, nem, nyelv, vallás, fogyatékoság, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési helyzet), amely alapján tilos diszkriminálni, de a felsorolás nyílt végű, az egyéb helyzet kategóriába számos más megkülönböztetés is beletartozhat. Így például az Alkotmánybíróság több esetben is egyéb helyzet szerinti diszkriminációnak ítélte a szexuális irányultság szerinti megkülönböztetést.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) összefoglalása

A 2003-ban elfogadott **esélyegyenlőségi törvény célja** a korábban szétszabdalt, töredékes ágazati szabályozás helyett átfogó és részletes antidiszkriminációs szabályokat előírni a jogrendszer egésze számára. A törvény kifejezett célja az Európai Unió joganyagával való minél

erősebb összhang megteremtése, ugyanakkor a törvény több ponton túlmutat a létező európai szabályozáson, mivel az összes védett tulajdonság esetén érvényre juttatja a 2000/43/EK irányelvben található, ott csak a faji- vagy etnikai származás esetére előírt szigorú és átfogó szabályokat. A törvény az általános szabályok mellett külön fejezetben foglalkozik a foglalkoztatás, az oktatás, a szociális biztonság és egészségügy, a lakhatás, az egészségügyi ellátás, valamint az áruk forgalma és szolgáltatások igénybevétele területén tapasztalt hátrányos megkülönböztetéssel.

A törvény hatálya

A törvény az állami szerveket és más közfeladatot ellátó szervezeteket arra kötelezi, hogy minden jogviszonyuk tekintetében **megtartsák az egyenlő bánásmód követelményét**. A nem állami szereplők számára a törvény csak bizonyos jogviszonyok esetében írja elő a követelmény megtartását, így a foglalkoztatási jogviszonyokban, szolgáltatás nyújtása vagy áru forgalmazása esetén, állami támogatás felhasználásával végzett tevékenység esetén, illetve azok számára, akik előre meg nem határozott személyek számára tesznek ajánlatot szerződés kötésére.

Területi hatály

Az Ebktv.-t Magyarország területén kell alkalmazni.

Személyi hatály

Jogosulti oldalról a törvény hatálya kiterjed a **természetes személyekre**, ezek csoportjaira, a **jogi személyekre**, a **jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre**, vagyis mindezekkel szemben be kell tartani a törvény rendelkezéseit.

Az nyilvánvaló, hogy minden természetes személy rendelkezik számos védett tulajdonsággal, amely alapján a törvény tiltja a hátrányos megkülönböztetésüket. Ugyanakkor a törvény értelmében a különféle szervezetekkel szemben is be kell tartani az egyenlő bánásmód követelményét. A szervezetekre jellemzően a bennük közreműködő személyek védett tulajdonsága sugárzik át, illetve magának a szervezetnek a célja, tevékenysége kapcsolódik szorosan valamely védett tulajdonsághoz.

A kötelezett oldalt tekintve az Ebktv. 4. §-a tételesen felsorolja azokat a **szervezeteket**, akik valamennyi jogviszonyukban, illetve jogviszonyaik létesítése, eljárásaik, intézkedéseik során **kötelesek betartani az egyenlő bánásmód követelményét**:

- a) a magyar állam,
- b) a helyi és nemzetiségi önkormányzatok, ezek szervei,
- c) a hatósági jogkört gyakorló szervek,
- d) a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek,
- e) a közalapítványok, köztestületek, valamint munkavállalók és munkáltatók érdekképviseleti szervezetei,
- f) a közszolgáltatást végző szervezetek,
- g) a közoktatási és a felsőoktatási intézmények (a továbbiakban együtt: oktatási intézmény),

- h) a szociális, gyermekvédelmi gondoskodást, valamint gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó személyek és intézmények,
- i) a muzeális intézmények, a könyvtárak, a közművelődési intézmények,
- j) az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárak, a magánnyugdíj pénztárak,
- k) az egészségügyi ellátást nyújtó szolgáltatók,
- l) a pártok, valamint
- m) az a)-l) pontok alá nem tartozó költségvetési szervek.

A felsorolás jellemzően **a közsféra valamennyi szereplőjét** felöleli.

Közszolgáltatás alatt a szerződéskötési kötelezettség alapján a lakosság alapvető szükségleteinek ellátására irányuló szolgáltatást értjük (például a villamosenergia-, gáz-, hő-, víz-, szennyvíz- és hulladékkezelési, köztisztasági, postai és távközlési szolgáltatás, tömegközlekedés).

A felsoroltakon túl, **az egyéb szervezetek**, cégek, egyéni vállalkozók, magánszemélyek csak **bizonyos jogviszonyaikban kötelesek betartani** az egyenlő bánásmód követelményét:

- a) Aki előre meg nem határozott személyek számára szerződés kötésére ajánlatot tesz vagy ajánlattételre felhív az adott jogviszony tekintetében köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét. (Például ha egy cég, vagy akár egy természetes személy hirdetést tesz közzé az újságban, miszerint bérbe adná az ingatlanát, az ingatlan bérbeadásakor a hirdetésre jelentkezőkre nézve köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét, vagyis nem tehet különbséget a jelentkezők között védett tulajdonságaik alapján.)
- b) Aki az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben szolgáltatást nyújt vagy árut forgalmaz az adott jogviszony tekintetében köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét.
- c) Aki állami támogatásban részesül, köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét az állami támogatás felhasználása során létrejövő jogviszonyai tekintetében az állami támogatás igénybevételeitől kezdődően mindaddig, amíg az állami támogatás felhasználását az arra jogosult szerv a rá vonatkozó szabályok szerint ellenőrizheti.
- d) A munkáltató a foglalkoztatási jogviszony tekintetében köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét. (A munkáltató – legyen az akár magáncég, vagy egyéni vállalkozó – nem tehet különbséget a munkavállalók között védett tulajdonságuk alapján sem a munkára való felvételnél, sem a munkaviszony tartama alatt például a bérekben, munkakörülményekben, előrejutásban, képzésben, sem pedig a munkaviszony megszüntetése során.)

Ezt a rendelkezést nem csak a munkaviszonyra, hanem a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyokra is alkalmazni kell, ezekben a jogviszonyokban az utasításadásra jogosult személy köteles betartani az egyenlő bánásmód követelményét.

Tárgyi hatály

A törvény hatálya nem terjed ki:

- a) a családjogi jogviszonyokra,
- b) a hozzátartozók közötti jogviszonyokra,
- c) az egyházi jogi személyeknek az egyházak hitéleti tevékenységével közvetlenül összefüggő jogviszonyaira,
- d) a társadalmi szervezetek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tagjai közötti, a tagsággal összefüggő jogviszonyokra, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik.

A családjogi jogviszonyok, a hozzátartozók közötti jogviszonyok, valamint egyes esetekben a szervezetek belső jogviszonyai olyan szorosan függene össze a természetes személyek vagy a szervezetek privátautonómiájával, hogy e jogviszonyok tekintetében az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülésénél nagyobb érdek fűződik a privátautonómia által védett szféra háborítatlanságához.

Időbeli hatály

Az Ebktv. 2004. január 27-én lépett hatályba, rendelkezéseit az ezt követő időszakra vonatkozóan kell alkalmazni.

Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését vizsgáló hatósági eljárás akkor indítható, ha a jogsétsérről való tudomásszerzéstől számított egy év, és a jogsértés bekövetkezésétől számított három év még nem telt el. Folyamatosan fennálló jogsértés esetén ezeket a határidőket a jogsértő magatartás befejezésétől, megszüntetésétől kezdve kell számítani. Ha például valakit diszkriminatív módon, valamely védett tulajdonsága miatt nem vesznek fel egy állásra, akkor a visszautasítástól számított egy éven belül fordulhat **az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz**, később már az adott ügyben nem indítható eljárás. Ugyanakkor, ha valakinek a munkáltató éveken keresztül egészen a munkaviszonya megszűnéséig diszkriminatív módon, valamely védett tulajdonsága miatt másoknál rosszabb munkakörülményeket biztosított, nem a hátrányos munkakörülmények megteremtésétől, hanem a munkaviszony megszűnésétől számított egy éven belül megindítható az eljárás.

Védett csoportok

A törvény **19 védett tulajdonságot** sorol fel, az Alaptörvényben említetteken kívül többek között külön nevesíti a szexuális irányultságot, a nemi identitást, az életkort, és a fogyatékosságot. A lista az Alkotmányhoz hasonlóan nyílt végű, magában foglalja az egyéb tulajdonság szerinti megkülönböztetést is.

Az Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonságok a következők (Ebktv. 8. §):

- a) nem,
- b) faji hovatartozás,
- c) bőrszín,

- d) nemzetiség,
- e) nemzetiséghez való tartozás,
- f) anyanyelv,
- g) fogyatékoság,
- h) egészségi állapot,
- i) vallási vagy világnézeti meggyőződés,
- j) politikai vagy más vélemény,
- k) családi állapot,
- l) anyaság (terhesség) vagy apaság,
- m) szexuális irányultság,
- n) nemi identitás,
- o) életkor,
- p) társadalmi származás,
- q) vagyoni helyzet,
- r) foglalkoztatási jogviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama,
- s) érdekképviselőhez való tartozás,
- t) egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző

Az Ebktv. általában **olyan tulajdonságokat** részesít védelemben, melyek jellemzően **veleszületett**, állandó, az egyén által **megváltoztathatatlan**, vagy **nehezen megváltoztatható tulajdonságok** (pl.: nem, bőrszín, anyanyelv, életkor, egészségi állapot, szexuális irányultság, vallási meggyőződés stb.). Az Ebktv. – a nemzetközi gyakorlattal összhangban - jellemzően olyan tulajdonságokat részesít védelemben, amelyek a személyiség lényegi vonásai, **csoportképzésre alkalmasak és előítéletek alapjául szolgálnak**. A felsorolt tulajdonságok között csupán egyetlen **kivétel** található, mégpedig **a munkaviszony részmunkaidős jellege**, illetve határozott időtartama (Ebktv. 8. § r) pont) ami egy uniós irányelv alapján lett a felsorolás része. A törvényben foglalt **felsorolás ugyanakkor nem zárt**, mivel a sorban az utolsó helyen az „egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző” szerepel (Ebktv. 8. § t) pont). Ez azonban nem jelenti azt, hogy a törvény egy személy, vagy csoport bármilyen egyéb tulajdonsága, helyzete alapján történő megkülönböztetését diszkriminációnak tekintené. Mind a nemzetközi, mind a hazai jogértelmezés szerint az egyéb helyzet körében is főszabályként olyan tulajdonságokra lehet a védelmet kiterjeszteni, ami az emberi személyiség lényegi vonása, valamint tárgyilagosan igazolható, homogén csoportképzésre, általánosításra alkalmas, és társadalmi előítéletek alapjául szolgálhat.

Az egyéb helyzet fogalmát szűken kell értelmezni, mert egyébként felmerülhet annak a veszélye, hogy devalválódik a nevesített tulajdonságok esetében nyújtott védelem.

Az Ebktv. preambulumból és a törvény közösségi-jogi háttér-jogszabályaiból is az következik, hogy a védelem középpontjában – az egyéb helyzet értelmezése során is - az összetársadalmilag hátrányos helyzetben levő csoportok állnak.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság mellett korábban működött **Tanácsadó Testület** is kifejtette, hogy az Ebktv. 8. § t) pontjában védett tulajdonságként megjelölt, „egyéb helyzetnek minősülő tulajdonságok, sajátosságok, élethelyzetek körét **szűken kell értelmezni**. A tág értelmezés a kedvező bizonyítási szabályok hatályának indokolatlan kiterjesztéséhez vezetne, így ellentétes lenne az Ebktv. céljával.” (288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalás) Az állásfoglalás kifejezetten rögzíti, hogy a korábbi pereskedés a munkáltatóval, vagy a vezető és a beosztott között kialakult rossz viszony – ha nem kapcsolódik valamely védett tulajdonsághoz – nem tekinthető egyéb helyzetként védett tulajdonságnak.

Fentiekhez hasonlóan a védett tulajdonságok körének nem kívánatos kiterjesztésére adhat lehetőséget a törvény 8. § j) pontjában felsorolt „**politikai vagy más vélemény**” fogalmának tág értelmezése is. A Tanácsadó Testület fent hivatkozott állásfoglalásában ugyancsak a **szűk értelmezés mellett érvelt**, amikor leszögezte, hogy „az Ebktv. 8. § j) pontjában védett politikai vagy más vélemény nem egy adott véleményre, hanem egy rendszerszintű, régebb óta fennálló és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulására vonatkozik. Egyéb esetekben – tehát például akkor, ha egy konkrét munkahelyi ügy megítélésében merül fel nézetkülönbség a munkáltató és a munkavállaló között – a rendeltetésellenes joggyakorlás miatti munkaügyi vagy polgári per megindításának lehet helye.”

Diszkrimináció típusai

A törvény részletes meghatározását adja a hátrányos megkülönböztetésnek minősülő magatartásoknak. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés mellett tiltja a közvetett hátrányos megkülönböztetést (amikor egy látszólag semleges rendelkezés eredményeképp szenved egy csoport hátrányt), valamint a zaklatást, a jogellenes elkülönítést, és a megtorlást is.

A diszkrimináció öt formája

1. közvetlen hátrányos megkülönböztetés
2. közvetett hátrányos megkülönböztetés
3. zaklatás
4. jogellenes elkülönítés (szegregáció)
5. megtorlás

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül, amikor egy személyt vagy csoportot valamely **valós vagy vélt védett tulajdonsága miatt kedvezőtlenebb bánásmódban részesítenek**, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült, vagy részesülne.

Közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósíthat meg például a munkáltató akkor, amikor egy álláspályázat során a három kisgyermekes anyukát – bár mindenben megfelel a feltételeknek – nem alkalmazza, mert úgy gondolja, hogy három kisgyerek mellett ezt a felelősségteljes munkát nem lehet megfelelően ellátni. Helyette inkább egy egyedülálló férfi pályázót vesz fel.

Közvetett hátrányos megkülönböztetés

Közvetett hátrányos megkülönböztetés a **közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő** és látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely valamely védett tulajdonsággal rendelkező személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport volt, van, vagy lenne.

Zaklatás

Zaklatásnak minősül **az emberi méltóságot sértő**, szexuális vagy egyéb természetű **magatartás**, amely az érintett személynek valamely védett tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása az adott személlyel szemben **megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása**.

Jogellenes elkülönítés (szegregáció)

Jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely valamely **védett tulajdonság alapján egyes személyeket, vagy személyek csoportját** a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától – anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné – **elkülönít**.

Megtorlás

Megtorlásnak minősül az a magatartás, amely **az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő**, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő **személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz**, jogsérelem okozására irányul, vagy azzal fenyeget.

Egy magatartás, intézkedés abban az esetben sérti feltétlenül az egyenlő bánásmód követelményét, ha a diszkrimináció adott fajtájának valamennyi törvényi tényállási eleme megvalósul. Főszabályként nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az az intézkedés, magatartás, feltétel, amely az egyenlő bánásmódhoz való jogot másik alapvető jog érvényesülése érdekében korlátozza, feltéve hogy ez elkerülhetetlen, a cél elérésére alkalmas és azzal arányos, továbbá az sem, amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka van.

Kivételek

Amellett, hogy a törvény csak bizonyos jogalanyok és csak bizonyos jogviszonyok esetében írja elő az egyenlő bánásmód követelményét, számos további kivételt tartalmaz. Így például **nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét** az olyan megkülönböztetés, **amelynek célja valamely társadalmi csoport hátrányának felszámolása** (előnyben részesítés), illetve amelynek tárgyilagossági mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van. Ezen elv kifejtése a foglalkoztatás területén a munka jellege vagy természete alapján indokolt megkülönböztetések lehetővé tétele. További kivételek érintik a vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló szervezeteket, amelyek a hitéleti tevékenységgel kapcsolatban, illetve a szervezet profiljának megőrzése érdekében a foglalkoztatás során nem kötelesek megtartani az egyenlő bánásmód követelményét. Az oktatás területén lehetőség van vallási, nyelvi, etnikai vagy nemi alapon elkülönülő iskolák, osztályok indítására, ha a részvétel önkéntes, és az ilyen oktatásban résztvevőket hátrány nem éri.

Szankciók

Az egyenlő bánásmód megsértése esetén **munkajogi vagy polgári jog per indítható**, amelyben a bíróság előírhatja a jogellenes helyzet megszüntetését, illetve kártérítést ítélhet meg a sértett számára. A peres út mellett eljárás indítható az **Egyenlő Bánásmód Hatóságnál** is, amely kártérítést nem, de bírságot kiróhat az egyenlő bánásmódot megsértő félre. További szankció, hogy az elmarasztaló döntést a Hatóság nyilvánosságra hozhatja, illetve hogy számos állami pályázat feltétele, hogy a pályázó megfeleljen a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének, az egyenlő bánásmód megsértése viszont ezt kizárja.

Eljárási szabályok

Az egyenlő bánásmód esetén indított eljárások esetében szokásos bizonyítási teher megfordításának érvényre juttatására **a törvény** az ilyen ügyekben **megosztott bizonyítást ír elő**: a sértettnek elég bizonyítania a védett csoporthoz tartozását és valószínűsíteni a hátrány bekövetkeztét, ezután a másik félnek kell bizonyítania, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy arra nem volt köteles.

Az eljárás további sajátossága, hogy a sértett fél helyett képviselőként eljárhat társadalmi és érdek-képviselői szervezet is, valamint hogy lehetőség van közérdekű igényérvényesítésre is, ha a jogsértés személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érinti.

Az eljárás befejezése

Érdemi döntés nélkül (végzéssel)

A hatóság eljárása **véget érhet anélkül, hogy a hatóság az ügyben érdemi döntést hozna.** Ennek egyik leggyakoribb oka az, hogy a kérelmező nem tesz eleget a hiánypótlási felhívásban foglaltaknak, vagy egyébként a hatóság felhívására nem tesz nyilatkozatot és ezzel megakadályozza a tényállás tisztázását. Másik jellemző ok az, amikor a kérelmező meggondolja magát és visszavonja kérelmét, és előfordul olyan eset is, amikor a kérelmező azért vonja vissza a kérelmet, mert az eljárás alá vont felhagy a jogsértő magatartással, vagy megegyeznek egymással az eljárás keretein kívül. A hatóság ezekben az esetekben végzéssel megszünteti az eljárást.

Egyezséggel (egyezséget jóváhagyó határozattal)

Az Ebktv. kifejezetten a hatóság kötelességévé teszi, hogy döntése meghozatala előtt megkísérelje **a felek között egyezés** létrehozását. Erre jellemzően a tárgyaláson kerül sor. Előfordul, hogy a felek a hatóság közreműködésével már magán a tárgyaláson megkötik az egyezséget, de előfordul, hogy ott csak egyezségkötési hajlandóságukat jelzik, és az egyezés részletes kidolgozására csak a tárgyalást követően, esetleg egy későbbi tárgyaláson kerül sor. A felek által megkötött egyezséget – amennyiben az megfelel a jogszabályoknak, nem sérti a közérdeket, mások jogát, vagy jogos érdekét, kiterjed a teljesítési határidőre és az eljárási költségviselésére - a hatóság határozattal jóváhagyja, amely ellen nincs helye jogorvoslatnak, és amely alapján az egyezés végrehajtható. Fontos kiemelni, hogy az egyezés nem tartalmazhat az egyenlő bánásmód érvényesülésének kérdésében való döntést (tehát nem tartalmazhat például olyat, hogy „az eljárás alá vont, mivel megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, vállalja, hogy”). Az eljárás keretei között létrejött egyezés nem tartalmazhat továbbá kifejezetten pénzfizetésre irányuló kötelezettséget.

Érdemi döntéssel (határozattal)

A hatóság – amennyiben az eljárás nem került megszüntetésre, illetve a felek nem kötöttek egyezséget – **az ügyben érdemi döntést hoz.** Amennyiben azt állapította meg, hogy az eljárás alá vont kérelmezővel szemben nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét, úgy a kérelmet elutasító határozatot hoz. Amennyiben pedig azt állapította meg, hogy az eljárás alá vont megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, úgy jogsértést megállapító határozatot hoz.

Jogsértés megállapítása esetén a hatóság az Ebktv.-ben felsorolt következő **szankciókat** alkalmazhatja:

- a) elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,
- b) megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását,

- c) elrendelheti a jogsértést megállapító jogerős határozatának nyilvános közzétételét,
- d) bírságot szabhat ki (ötvenezertől hatmillió forintig terjedhet),
- e) külön törvényben meghatározott jogkövetkezményt alkalmazhat.

Jogorvoslat a hatóság döntése ellen

A hatóság döntése ellen közigazgatási úton **fellebbezésnek nincs helye**, a hatóság döntését a **Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság vizsgálhatja felül** közigazgatási per keretében.

A jogérvényesítés egyéb lehetőségei, párhuzamos eljárás

A panaszos az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt más, hatáskörrel rendelkező **közigazgatási szerv előtt is indíthat eljárást** (pl.: Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság). Ilyen esetben az a közigazgatási szerv, illetve hatóság folytatja le az eljárást, amelyik előtt az eljárás előbb indult, és a másik szerv nem járhat el.

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt **bíróság előtt is lehet eljárást indítani** (egyenlő bánásmód követelményét érintő személyiségi jogi per, vagy munkajogi per). A bíróság határozatának jogerőre emelkedését követően ugyanazon ügyben a hatóság előtt nem indítható eljárás.

Amennyiben az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt mind a bíróság, mind a hatóság előtt indult eljárás, a hatóság eljárhat, de az eljárását a bírósági ügy jogerős befejezéséig felfüggeszti, és az erről hozott végzést közli a bírósággal is. A bíróság az ügyben hozott jogerős határozatát a hatóságnak megküldi. Ezt követően a hatóság a bíróság határozatának kézhezvételét követően az abban megállapított tényállást alapul véve jár el. Tehát a bíróság döntése nem feltétlenül köti a hatóságot, azonban a bíróság által megállapított tényállást kell alapul vennie.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet

A települési önkormányzat a helyi esélyegyenlőségi program helyzetelemzését a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendeletben előírt célcsoportokra és esélyegyenlőségi területekre vonatkozóan készíti el.

A helyzetelemzésben meghatározott tartalmi elemeknek megfelelően a települési önkormányzat **megvizsgálja a település esélyegyenlőségi helyzetét és problémáit**. A települési önkormányzat az esélyegyenlőségi problémák vizsgálatához további – a helyi sajátosságok bemutatását segítő – tartalmi elemeket is meghatározhat.

A települési önkormányzat a helyzetelemzés alapján **öt évre szóló intézkedési tervet** készít az EMMI rendelet mellékletében meghatározott forma szerint.

Az esélyegyenlőségi programban meghatározott csoportok:

1. *A mélyszegénységben élők és a romák*
2. *A gyermekek*
3. *A nők*
4. *Az idősek*
5. *A fogyatékkal élők*

A mélyszegénységben élők és a romák helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei:

- a) Jövedelmi és vagyoni helyzet
- b) Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció
- c) Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások
- d) Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció
- e) Telepek, szegregátumok helyzete
- f) Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés
- g) Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása
- h) A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal
- i) Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A gyermekek helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei

- A gyermekek helyzetének általános jellemzői (pl. gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek stb.)
- Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége
- A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége
- Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A nők helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei

- A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége
- A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)
- Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe
- A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak
- Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)
- A nők szerepe a helyi közéletben
- A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések
- Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei

- Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)
- Idősek munkaerő-piaci helyzete
- A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés
- Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen
- Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A fogyatékkal élők helyzetének, esélyegyenlőségének elemzési területei

- A településen fogyatékkal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái
- Fogyatékkal élő személyek pénzügyi és természetbeni ellátása, kedvezményei*
- A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés*
- Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.*

Az egyenlő bánásmód követelményének szabályozása a Munka Törvénykönyvében

A 2012. évi I. törvény 12. §-ának három bekezdése foglalkozik az egyenlő bánásmód követelményével, azonban az elv tényleges tartalmának csupán a kereteit adja meg, ugyanakkor önálló címet szentel az **egyenlő bánásmód elvének**, mint általános magatartási követelménynek, azonban pusztán a **munka díjazására fókuszál**.

A 12. §-on kívül az Mt.-ben számos helyen találunk szabályozást a munkavállalók egyes védett csoportjaira – **nők, várandós vagy szoptató nők, emberi reprodukciós eljárásban részt vevők, kisgyermekes munkavállalók**, stb. -, ami összefüggésben van az egyenlő bánásmód követelményével. Utóbbi csoportnál az új Mt. kifejezetten preferálja a részmunkaidőben történő foglalkoztatást, amikor úgy rendelkezik, hogy amennyiben a munkavállaló a gyermeke hároméves koráig ajánlatot tesz arra nézve, hogy teljes munkaidőről részmunkaidőre változtassa munkaidejét, a munkáltató köteles az ajánlatot elfogadni (61. § (3) bekezdés).

Az Mt. a **felmondási tilalom** jogintézményével ugyancsak **védelmet biztosít** különböző védett tulajdonsággal bíró munkavállalók számára, így a várandós, a szülési szabadságukat töltő, a gyermek gondozása céljából fizetés nélküli szabadságon lévő és az emberi reprodukciós eljárással összefüggésben kezelést igénybe vevő munkavállalók számára.

Az Mt. 66. § (4) bekezdésében azokra a munkavállalókra nézve tartalmaz **szigorúbb felmondási szabályokat**, akik határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak, nyugdíjasnak nem minősülnek, és nyugdíjazásukig legfeljebb öt év van hátra. Hasonló szabályok vonatkoznak az anyákra és gyermeküket egyedül nevelő apákra is gyermekük hároméves koráig. E munkavállalói kör esetében a magatartásukra alapított felmondást kizárólag az azonnali hatályú felmondás alapjául szolgáló esetekben lehet közölni.

Az Mt. a 113-114. §-ban bizonyos munkavállalói csoportokra nézve (várandós nő, gyermeket egyedül nevelő szülő, fiatal munkavállaló) különös rendelkezéseket tartalmaz a **munka-és pihenőidő, az éjszakai munka és a rendkívüli munkaidő** vonatkozásában. Ezek a rendelkezések gyakorlatilag előnyben részesítik védett tulajdonságukra tekintettel (anyaság, családi állapot, életkor) a munkavállalók csoportját azáltal, hogy a velük összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalókhöz képest kedvezőbb feltételeket állapítanak meg rájuk nézve.

Mindezekon kívül a munkavállalók vonatkozásában további olyan rendelkezések képezik az Mt. részét (a női munkavállalókat érintő, és a szülési szabadságról rendelkező 127.§, a férfi és női munkavállalót egyaránt érinthető fizetés nélküli szabadságról szóló 128. §) amelyek kifejezetten a **gyermekvállalás kapcsán jelentenek könnyebbséget** az érintetteknek.

Az Mt. a XVI. Fejezet munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó rendelkezései között, és a 219. §-ában részletesen szabályozza a kikölcsönzött munkavállalókkal szembeni **diszkrimináció tilalmát** és kivételeket fogalmaz meg az egyenlő bánásmód követelménye megtartása alól.

Az egyenlő bánásmód követelménye az oktatásban és képzésben

A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása-nevelése terén megvalósuló diszkrimináció

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Köznev. tv.) szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: **az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.** A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulóknak joga, hogy **különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön** attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Amennyiben a szakértői bizottság véleményében a gyermek nevelésére-oktatására kijelölt intézmény a szakértői véleményben javasolt megsegítést, egyéni bánásmódot nem biztosítja, ezen esélykiegyenlítő intézkedések elmulasztásával közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmaz a gyermekkel szemben a sajátos nevelési igényt eredményező fogyatékosága miatt.

Tekintettel arra, hogy a Köznev. tv., illetve a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló **15/2013. (II.26.) EMMI rendelet** az intézményeken kívül **más szereplőkre is telepít e téren feladatot** (pl. önkormányzatok, kormányhivatalok, jegyzők, fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok) ezen szervek intézkedése vagy mulasztása is megvalósíthatja az egyenlő bánásmód követelményének megsértését.

Szegregáció az oktatásban

Az Ebktv. a szegregációt az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének **önálló eseteként kezeli**, a jogellenes elkülönítés ugyanis már önmagában sérti az egyenlő bánásmód követelményét akkor is, ha nem kapcsolódik hozzá további hátrány. Az összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától történő, védett tulajdonságon alapuló elkülönítést kizárólag jogszabályi rendelkezés alapján lehet kimenteni.

Az Ebktv. kifejezetten az oktatásra vonatkozóan is megfogalmazza a **jogellenes elkülönítés fogalmát**. A 27. § (3) bekezdése szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti különösen **valamely személy vagy csoport jogellenes elkülönítése egy oktatási**

intézményben, illetve azon belül létrehozott tagozatban, osztályban vagy csoportban. Tilos továbbá valamely személy vagy csoport olyan nevelésre, oktatásra való korlátozása, olyan nevelési, oktatási rendszer létesítése, fenntartása, amelynek színvonala nem éri el a kiadott szakmai követelményekben meghatározottakat, illetve nem felel meg a szakmai szabályoknak, és mindezek következtében nem biztosítja a tanulmányok folytatásához, az állami vizsgák letételéhez szükséges, az általában elvárható felkészítés és felkészülés lehetőségét.

A jogellenes elkülönítés tehát **megvalósulhat külön intézményben, de egy intézményen belül is.** Nem csak azok az esetek tartoznak ide, amikor valamilyen védett tulajdonság alapján különítik el a tanulók egy csoportját, a szegregáció megvalósulhat "vegyes" csoportban is, ha az elkülönítés számarányukhoz viszonyítva nagyobb arányban érinti a védett tulajdonsággal rendelkezőket, mint a többi tanulót.

A szegregációt egyedül jogszabály **kifejezetten megengedő rendelkezése alapján lehet kimenteni.** Az Ebktv. 28. §-a ilyen kivételt fogalmaz meg egyrészt a nemi alapon elkülönítetten szervezett oktatás tekintetében, ha az abban való részvétel önkéntes, és hátránnyal nem jár; másrészt közoktatási intézményben a szülők kezdeményezése és önkéntes választása szerint, illetve felsőoktatási intézményben a hallgatók önkéntes részvétele alapján szervezett vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló, vagy nemzetiségi oktatás vonatkozásában, ha annak célja vagy tanrendje indokolja elkülönült osztályok vagy csoportok alakítását. Ez utóbbi esetben sem érheti hátrány az oktatásban résztvevőket, és az oktatásnak meg kell felelnie az államilag előírt vagy támogatott követelményeknek.

Az elkülönülés tehát, ha a résztvevők akarata és döntése alapján a garanciális szabályok betartásával történik, nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét.

Zaklatás az oktatásban és képzésben

A 27. § (4) bekezdése szerint oktatási intézményekben **nem működhetnek olyan szakkörök, diákkörök és egyéb tanulói, hallgatói, szülői vagy más szervezetek, amelyek célja más személyek vagy csoportok lejáratása, megbélyegzése vagy kirekesztése.** Ez a rendelkezés felfogható a zaklatás egy speciális eseteként is. A zaklatás az oktatás területén is gyakran érinti a roma nemzetiséghez tartozókat.

Fontos megemlíteni, hogy az oktatásra, képzésre vonatkozó jogszabályok egyes esélykiegyenlítő intézkedésen túl (mint például az egyes tanulási nehézségekkel küzdő vagy sajátos nevelési igényű tanulók esetében bizonyos felmentések, számonkérési könnyítések, pl. több idő álljon rendelkezésre a feladat elvégzésére) kifejezett előnyben részesítési kötelezettséget is előírnak.

Az egyenlő bánásmód követelményének megtartása a lakhatással összefüggő jogviszonyokban

Lakhatást elősegítő támogatásokról rendelkezik **a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény** (lakásfenntartási támogatás, adósságkezelési szolgáltatás, támogatott lakhatás stb.). A lakáscélú állami támogatásokról szól a 12/2001. (I.31.) Kormányrendelet. Ezen támogatások odaítélésekor felmerülhet, hogy egyes, meghatározott védett tulajdonsággal rendelkező csoportok követlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésben részesülnek.

Állami vagy önkormányzati tulajdonú lakások és építési telkek értékesítése vagy bérbeadása feltételeinek meghatározása

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését eredményezheti az is, ha önkormányzati vagy állami lakástulajdon értékesítésekor, bérbeadásakor vagy új építési telkek kialakításakor olyan feltételeket állapítanak meg, melyeket egyes védett tulajdonsággal rendelkező csoportok nem tudnak, vagy nagyobb arányban nem tudnak teljesíteni, mint a védett tulajdonsággal nem rendelkezők.

Használatbavételi és egyéb hatósági engedély kiadásának megtagadása, illetve feltételhez kötése

Az építési hatósági engedélyek kiadásánál sem lehet szempont valamely személy vagy csoport védett tulajdonsága.

A lakáshoz jutási feltételek olyan módon történő meghatározása, hogy egyes csoportok védett tulajdonságuk szerint valamely településen, illetve településrészen mesterségesen, nem a csoport önkéntes elhatározása alapján különüljenek el.

Amennyiben egy védett tulajdonsággal rendelkező csoport tagjai saját elhatározásukból települnek egymás közelébe, ez kizárja az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. Ha azonban a lakáshoz jutás feltételeinek meghatározása azt eredményezi, hogy például a kedvezőtlenebb vagyoni helyzetű vagy éppen a roma nemzetiséghez tartozó személyek, alacsony társadalmi státuszú külföldi személyek akaratuk ellenére kerülnek egy adott településre vagy településrésze, ez már, mint szegregáció sérti az egyenlő bánásmód követelményét.

Fontos megemlíteni, hogy az Ebktv. alapján az önkormányzatok ötévente kötelesek helyi esélyegyenlőségi program elfogadására. Ebben helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és az idősek – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt komplex problémák átfogó kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése a szociális biztonság és egészségügy területén

Az Alaptörvény és az Egészségügyről szóló törvény vonatkozó rendelkezései

Magyarország Alaptörvénye XX. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. A XX. cikk (2) bekezdése szerint az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

Az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdése alapján Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 2. § (2) bekezdése értelmében az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele során érvényesülnie kell az esélyegyenlőségnek. Az Eütv. 10. § (1) bekezdése szerint az egészségügyi ellátás során a beteg emberi méltóságát tiszteletben kell tartani.

Figyelemmel az Alaptörvény emberi méltósághoz való jogot deklaráló II., valamint általános diszkriminációtilalmat kimondó XV. cikkére is, a fentebb hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján elmondható, hogy az emberi méltóságot minden esetben sértő hátrányos megkülönböztetést az egészségügyi és szociális ellátás, valamint szolgáltatások területén is tiltja a jogalkotó. Akár az állam, akár a magánszféra szereplői által kínált egészségügyi szolgáltatás igénybevételekor nemzetiséghez való tartozása, szexuális irányultsága, vagyoni helyzete, életkora és más védett tulajdonsága miatt senkit sem érhet hátrány.

Az Ebktv. vonatkozó rendelkezései

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvénynek (Ebktv.) a jogszabály személyi hatályát meghatározó 4. § h) pontja értelmében az egyenlő bánásmód követelményét a szociális, gyermekvédelmi gondoskodást, valamint gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó személyek és intézmények, k) pontja szerint pedig az egészségügyi ellátást nyújtószolgáltatók kötelesek megtartani. Az egyenlő bánásmód követelményét a szociális biztonság és egészségügy területén megtartani köteles személyek

esetén utalni kell a szintén a törvény személyi hatályát meghatározó 5. § a) és b) pontjaira is, hiszen a magánszféra területén is működnek olyan szolgáltatók, amelyek fő tevékenységük szerint egészségügyi szolgáltatást nyújtanak (pl. magánklinikák, szépészeti orvosi beavatkozást kínáló magánrendelők), akik a szolgáltatásaikat kínáló hirdetések feladásakor, illetve az általuk kínált egészségügyi szolgáltatás nyújtásakor szintén nem járhatnak el diszkriminatív módon.

A szociális biztonság és egészségügy területén megvalósuló hátrányos megkülönböztetés tekintetében is irányadó az Ebktv. 8. §-a által tartalmazott, ún. védett tulajdonságok katalógusa. E speciális területen is csak abban az esetben beszélhetünk diszkriminációról, ha a sérelmet szenvedett személyt ért hátrány az adott személy valamely védett tulajdonságával (nemével, nemzetiséghez való tartozásával, vagyoni helyzetével, stb.) összefüggésben következett be. Másik oldalról közelítve, az Egyenlő Bánásmód Hatóság a szociális biztonság és egészségügy területén bekövetkezett sérelmek vonatkozásában is csak akkor rendelkezik hatáskörrel a hozzáforduló panaszának vizsgálatára, ha a kérelmező az Ebktv. 19. § (1) bekezdésében foglaltaknak eleget téve az őt ért hátrány mellett védett tulajdonságát is valószínűsíti.

A szociális biztonság és egészségügy - mint az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése vonatkozásában a jogalkotó által meghatározott öt speciális terület közül az egyik – területére vonatkozó szabályokat az Ebktv. III. Fejezetének 24. és 25. §-ai tartalmazzák.

Az Ebktv. 24. §-a a szociális biztonsággal összefüggő rendelkezéseket tartalmazza. Az egyenlő bánásmód szociális védelemre vonatkozó szabályozásának alapját elsősorban az Európai Unió vonatkozó irányelvei képezik, különösen a 79/7/EGK irányelv, valamint a 86/378/EGK irányelv. A hivatkozott § azon ellátásokat sorolja fel, amelyek igénylése és biztosítása során az egyenlő bánásmód követelményét különösen érvényesíteni kell, a hivatkozott § e körben a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, valamint a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat nevesíti.

A törvény 25. §-a az egészségügyi ellátással kapcsolatos rendelkezéseket foglalja magában, e körben nevesíti azokat a helyzeteket és eseteket, amelyek az egészségügyi szolgáltatásnyújtás fogalmán belül helyezhetők el, és amelyek során az egyenlő bánásmód követelményének megtartására különösen figyelemmel kell lenni. A hivatkozott § a következő esetekről szól: a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, valamint az ételmezési és egyéb szükségletek kielégítése. E felsorolással kapcsolatban arra szükséges rávilágítani, hogy az abban szereplő helyzetek és esetek az egészségügyi ellátás területét komplex módon lefedik. Vagyis, nem csak a konkrét vizsgálatokon és egészségügyi ellátásban való részvétel tekintetében tiltott a diszkrimináció, hanem a szóban forgó jogszabályhely értelmében hátrányos megkülönböztetésnek minősül az is, ha például a roma származású személyek nem várakozhatnak azonos helyiségben a nem roma származásúakkal (az orvosi váróban elkülönítve vagy a rendelő épületén kívül kell várakozniuk). Hátrányos megkülönböztetésről beszélhetünk továbbá akkor is, ha például a szemmel láthatóan kedvezőtlenebb vagyoni, társadalmi státuszú személyeknek jóval hosszabb időt kell az orvosi vizsgálatra várakozva eltölteniük, mint a velük összehasonlítható helyzetben lévő, kedvezőbb szociális és anyagi körülményekkel bíró személyek csoportjának.

Az Ebktv. 25. § (2) bekezdése az előnyben részesítés szociális biztonság és egészségügy területén megvalósuló lehetőségét teremti meg azzal, hogy kimondja, törvény, illetőleg törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet az egészségi állapot vagy fogyatékoság, illetve bármely más védett tulajdonság alapján a társadalom egyes csoportjai részére a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül többletjuttatásokat állapíthat meg. Példaként említhető e körben a közgyógyellátás, amely vagyoni helyzet alapján biztosít a gyógyszervásárlás során igénybe vehető kedvezményt az érintetteknek.

A szociális biztonság és egészségügy területén az Ebktv. 7. § (2) bekezdésében foglalt általános kimentési szabály érvényesül, azaz – amennyiben nem alapjogok ütközéséről van szó - a hátrányos megkülönböztetést alkalmazó fél akkor mentheti ki magát, ha a megkülönböztetésnek tárgyilagossá mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indokát adja.

Hajdúnánás város közigazgatási területén a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjait érintő szabályozást tartalmazó önkormányzati rendeletek

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokról szóló **20/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet**, amelyben a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások vannak szabályozva: gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekek napközbeni ellátása, gyermekek átmeneti gondozása.

Az önkormányzati bérlakásokban lakó bérlők lakbértámogatásáról szóló **27/2004. (VI. 01.) Önkormányzati Rendelet**, amelynek hatálya a - nem szociális jelleggel bérbe adott önkormányzati lakások bérlői kivételével - a Hajdúnánás városban lévő önkormányzati bérlakások bérlőire terjed ki. Meghatározott mértékű lakbértámogatásra az a háztartás jogosult, amelyben:

- az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200 %-át, egyedül élőnél a 250 %-át nem éri el,
- a fizetendő havi lakbér a háztartás havi összjövedelmének 30%-át, egyedül élőnél 20 %-át eléri vagy meghaladja,
- a háztartás az elismert lakásnagyságot nem meghaladó lakásban lakik.

- Hajdúnánás Városi Önkormányzat háziiorvosi körzeteinek meghatározásáról szóló **44/2004. (X. 11.) Önkormányzati Rendelet**
- A települési támogatás megállapításának, kifizetésének, folyósításának, valamint felhasználása ellenőrzésének részletes szabályairól szóló **8/2015. (II. 25.) Önkormányzati Rendelet**

Az Önkormányzati Rendelet alapján a létfenntartást időszakosan vagy tartósan veszélyeztető élethelyzetben lévő lakosok számára az önkormányzat havi rendszerességgel, vagy eseti jelleggel települési támogatást nyújt. A támogatások formáját, mértékeit, jogosultsági feltételeit, hatásköreit állapítja meg a helyi rendelet.

➤ A települési hulladékgazdálkodásról szóló **13/2015. (IV. 29.) Önkormányzati Rendelet**

A Rendelet pozitív diszkriminációs rendelkezést tartalmaz az időskorúak meghatározott csoportja vonatkozásában, ugyanis megteremti a lehetőségét annak, hogy kérelemre mentesüljön a közszolgáltatás díjának megfizetése alól a kérelemnek a Közös Önkormányzati Hivatal Közgazdasági Irodáján történő benyújtását követő hónap elsejétől a 70. életévet betöltött egyedül élő személy, aki az ingatlant ténylegesen egyedül használja és az ingatlan címén a népeességnyilvántartásban egyedül van bejelentve, feltéve, hogy a havi nettó átlagjövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének négyszeresét nem haladja meg.

➤ Az önkormányzat közművelődési feladatairól, a helyi közművelődési tevékenység támogatásáról szóló **26/2010. (XII. 15.) Önkormányzati Rendelet,**

A rendelet alapján az önkormányzat a közművelődési feladatokat a Nánás Pro Cultura Nonprofit Kft-vel kötött közművelődési megállapodással és a fenntartásában működő Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény üzemeltetésével biztosítja. Az önkormányzat ezen feladatainak ellátásában együttműködik a város közművelődési intézményeivel, a város nevelési-oktatási intézményeivel, a városi székhelyű, helyben működő, közművelődési célú társadalmi szervezetekkel, a közművelődési feladatokat is ellátó civil szervezetekkel, az egyházakkal és a hasonló szakfeladatokat ellátó országos, regionális, térségi intézményekkel, civil szervezetekkel.

➤ A települési sportról szóló **35/2011. (XII. 20.) Önkormányzati Rendelet**

A Rendelet alapján az önkormányzat a kötelező feladatai mellett a helyi sporttevékenységet anyagi lehetőségeitől függően, elsősorban a következő módon támogatja:

- a tulajdonában álló sportlétesítmények fejlesztésével,
- a szabadidősport- feltételeinek fejlesztésével,
- a gyermek- és ifjúsági sport, az utánpótlás-nevelés, a nők és a családok sportjának, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és fogyatékosok sportjának, illetve a tömeges részvétellel zajló sportrendezvényének lebonyolításának segítségével, és
- a város adottságainak megfelelő részvétellel a nemzetközi sportkapcsolatokban.

➤ Az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérbeadásának szabályairól szóló **14/2015. (IV. 24.) Önkormányzati Rendelet**

A Rendelet értelmében az önkormányzati tulajdonú szociális bérlakásra vonatkozó bérleti szerződés azzal a nagykorú magyar és Európai Unió állampolgárral, továbbá állandó tartózkodásra jogosító személyi igazolvánnyal rendelkező bevándorolttal, valamint a magyar hatóságok által menekültként elismert személlyel köthető, akinek családjában - a vele együtt

költöző családtagokat számítva - az egy főre jutó havi nettó átlagjövedelem nem haladja meg a mindenkorai öregségi nyugdíjminimum

- a) családban élők esetében – a vele együtt költöző családtagok – 200 %-át,
- b) egyedülálló esetében 250 %-át,
- c) gyermektelen fiatal házaspár esetében 250 %-át,
- d) gyermekét, gyermekeit egyedül nevelő szülő esetén 225 %-át (szociálisan rászorult személy).

A Rendelet fontos, az esélyegyenlőségi célcsoportok meghatározott körét érintő rendelkezése, miszerint a szociálisan rászorult személyek közül előnyben részesíti azokat a családokat (személyeket):

- akiknek a háztartásában 18 éven aluli gyermek(ek) van(nak),
- akiknél a családban fertőző betegségben, vagy súlyos egészségkárosodásban szenvedő személy van,
- akik hajléktalanok, valamint szükséglakásban vagy zsúfolt lakáskörülmények között laknak.

Az önkormányzat 2015. évi költségvetéséről szóló **6/2015. (II. 23.) Önkormányzati Rendelet**

Ebben a jogszabályban tervezte a képviselő-testület a különböző helyi rendeletekben szabályozott ellátások, szolgáltatások, ösztöndíjak, támogatások és mentességek kiadásait.

- A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások helyi szabályairól szóló **9/2013. (III. 29.) Önkormányzati Rendelet**

Az önkormányzat a szociálisan rászorultak részére az alábbi személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat biztosítja:

a.) Alapszolgáltatások keretében:

- aa) családsegítés,
- ab) tanyagondnoki szolgáltatás,
- ac) étkeztetés,
- ad) házi segítségnyújtás,
- ae) közösségi ellátások,
- af) támogató szolgáltatás,
- ag) nappali ellátás.

b.) Szakosított ellátás keretében:

- ba) átmeneti elhelyezés.

Az ellátást igénybe vevők részére az önkormányzat az alap- és szakosított ellátási formák közül:

- a.) a családsegítést és a tanyagondnoki szolgáltatást a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde (Hajdúnánás, Kossuth u. 19.) útján,
- b.) az étkeztetést, a házi segítségnyújtást, az időskorúak nappali ellátását, és az időskorúak átmeneti elhelyezését a Hajdúnánási Református Egyházközséggel (Hajdúnánás, Kossuth u. 2.) kötött ellátási szerződés keretében látja el. A jogosultság feltételeinek részletes szabályait az Egyházközség Presbitériuma határozza meg.

c.) a fogyatékosok nappali ellátását a Hajdúsági Szociális Nonprofit Kft. (Hajdúnánás, Magyar u. 46.) által, a szenvedélybetegek nappali ellátását pedig a Baptista Tevékeny Misszió (Hajdúnánás, Nyíregyházi u. 14.) által biztosítja.

➤ A talajterhelési díjról szóló **12/2013. (III. 29.) Önkormányzati Rendelet**

A Rendelet alapján mentesül kérelemre a talajterhelési díj megfizetése alól a 70. életévet tárgyév január 1-jéig betöltött egyedül élő személy. A mentesség csak egy ingatlan után illeti meg a magánszemélyt. A lakásfenntartási támogatásban, vagy rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben tárgyév folyamán részesülők kérelemre szintén mentesülnek a díjfizetés alól.

STRATÉGIA DOKUMENTUMOK

Az Európa 2020 Stratégia

2020-ra az EU egészének teljesítenie kell az alábbi öt célt:

1. Foglalkoztatás

Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.

2. K+F/innováció

Az EU (köz- és magánforrásból származó) GDP-jének 3%-át a kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani.

3. Éghajlatváltozás/energia

Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).

A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.

Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.

4. Oktatás

A lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni.

EI kell érní, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.

5. Szegénység/társadalmi kirekesztés

Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

Magyarország a következő hét éves időszakban összesen 7480 milliárd forintot használhat fel. Az összes forrás 60%-át a Gazdaságfejlesztésre fordíthatjuk majd, melynek részét képezi a foglalkoztatottság elősegítése is. Az előző időszakhoz képest másfélszer több forrás jut majd munkahelyteremtésre, háromszor több a kutatás-fejlesztésre és innovációra, energiahatékonyságra és az infokommunikációs szektor fejlesztésére pedig a korábbi dupláját használhatjuk fel. A teljes pénzügyi keret legalább 15 százalékát közvetlenül a kis- és középvállalkozások megerősítésére fordítják majd, és a pályázati rendszerben is több változásra számíthatunk.

Nemzeti Reform Program 2015.

A 2015. évi Nemzeti Reform Program részletesen bemutatja a 2014. évi országspecifikus ajánlások végrehajtása érdekében tett kormányzati lépéseket, az Európa 2020 Stratégia fő célkitűzéseire hozzájáruló legfontosabb kormányzati intézkedéseket, valamint azokat a már végrehajtott (vagy folyamatban lévő) intézkedéseket, amelyek a Kormány és/vagy az EU számára prioritások, de közvetlenül Európa 2020 célkitűzéshez vagy országspecifikus ajánláshoz nem köthetők. Ezen túlmenően a Nemzeti Reform Program külön kitér a 2014-20-as időszakra vonatkozó kohéziós és vidékfejlesztési politikákkal való összhangra, mivel azok céljai és prioritásai az Európa 2020 Stratégia célkitűzéseivel szoros összefüggésben állnak.

A fentiek alapján a 2015. évi Nemzeti Reform Program a következő fejezetekből áll össze:

A Nemzeti Reform Program első fejezete a középtávú makrogazdasági kitekintést tartalmazza, amely a Konvergencia Programmal összhangban mutatja be a 2015-2019 közötti időszakra tervezett makrogazdasági pályát.

A második fejezetben azon intézkedések bemutatása szerepel, amelyeket Magyarország a 2014. évi országspecifikus ajánlások végrehajtása érdekében hajtott végre.

A harmadik, az Európa 2020 Stratégia célkitűzéseire kapcsolódó fejezetben azok az intézkedések szerepelnek, amelyeket Magyarország az Európa 2020 stratégia keretében rögzített számszerű nemzeti célkitűzések elérése érdekében hajtott végre a foglalkoztatás, a kutatás-fejlesztés, a klíma- és energiapolitika, az oktatás és a társadalmi felzárkózás területén.

A tervezet negyedik fejezete azokat a már végrehajtott (vagy folyamatban lévő) intézkedéseket mutatja be, amelyek közvetlenül Európa 2020 célkitűzéshez vagy országspecifikus ajánláshoz nem köthetők, azonban bemutatásuk a Bizottság felé a Kormány számára kiemelt prioritás. Ilyen az egészségügyi reformról szóló alfejezet, amelyet a Bizottság országjelentésében megfogalmazott észrevételekre reagálva hangsúlyozunk ki, valamint az Európai Unió Digitális Agendájához kapcsolódó Szupergyors Internet Projekt.

Végül a Nemzeti Reform Program tervezetének utolsó fejezete röviden bemutatja azt is, hogy Magyarország milyen módon teremti meg az összhangot a 2014-2020-as időszak Partnerségi Megállapodása, valamint az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Reform Program között.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

Magyarország középtávú felzárkózási stratégiája, melyet az Európai Unió tagállamainak a közös uniós keretstratégiájába illeszkedve készült. A magyar kormány 2011 novemberében jóváhagyta Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát (NTFS), amely kezelni próbálja a leszakadó régiók lakosságának problémáját, **a gyerekszegénységet és a romák helyzetét** Magyarországon. Ezzel egyidőben létrejött kormányhatározat a stratégia céljaihoz intézkedéseket, felelősöket és forrásokat rendelt főleg a gyermekellátás, az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy, a lakhatás és a diszkrimináció területén. A Stratégia frissítésre került 2014-ben.

A stratégia a foglalkoztatottság növelő intézkedései között hangsúlyt kap **a segélyezési rendszer reformja** valamint a **közfoglalkoztatási programok**. A lakhatást célzó fejlesztések a szegregátumok, nyomornegyedek "lakhatóbbá" tételét célozzák, nem pedig azok felszámolását. Az oktatás területén a gyermek 3 éves korától kezdődő kötelező óvodáztatása mellett kiemelt figyelmet fordítanak a tanodák és második esély iskolák támogatására, illetve a korai készségfejlesztő Biztos Kezdet Gyerekházakra. Emellett **ösztöndíj programok** indulnak a roma tanulók iskolai pályafutásának támogatására, továbbá pénzbeli eszközökkel ösztönzik a pedagógusokat integrációs készségfejlesztő továbbképzéseken való részvételre.

„Legyen jobb a gyerekeknek!” 2007-2032 Nemzeti Stratégia

Az országgyűlés elfogadta a 47/2007. (V. 31.) OGY határozatot és annak mellékletét képező „Legyen jobb a gyerekeknek” (2007-2032) kormány stratégiát, melynek a célja a gyermekszegénység csökkentése, a gyermekek esélyeinek a növelése.

A Nemzeti Stratégia szükségességét elsősorban az indokolja, hogy e törvénynek megfelelően is **csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit**. A Nemzeti Stratégia másik fontos indoka **a szegénységi ciklus megszakításának szükségessége**. Ez a gyermekek és a társadalom közös távlati érdeke.

A szegény gyerekkor nem csak az anyagi javak hiányát jelenti, hanem azt is, hogy a gyermekek előtt lezáródnak azok a lehetőségek, amelyek révén jó eséllyel kapcsolódnak be a társadalom nagy rendszereibe, munkába, állampolgári részvételbe, egyáltalán: hozzájuthatnak a tisztas megélhetéshez.

A harmadik indok az első kettőből adódik. **Közös érdek az ország fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődése**. Ehhez a gyermekek esélyeinek közelítése, piac- és lehetőleg versenyképes felkészültségük, munkához jutásuk általános biztosítása, a ma növekvő társadalmi szakadékok szűkítése szükséges. A fenntartható és harmonikus gazdasági fejlődés alapja a fenntartható társadalmi fejlődés, az egészséges, összetartozó, békés társadalom.

A program végrehajtása során a kormánynak gondoskodnia kell az európai uniós tagsággal összefüggő tervek programok céljainak és beavatkozásainak megvalósításáról, különös tekintettel az Új Magyarország Fejlesztési Tervben foglaltakkal.

A „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégiához szervesen kapcsolódik a Biztos Kezdet Program. A Biztos Kezdet program feladata, hogy hatékonyan avatkozzon be a **szegénység és a kirekesztettség hatásai/következményei újratermelődésének megakadályozása érdekében**. A Biztos Kezdet program különös hangsúlyt fektet a gyermeki jogok érvényesítésére.

A legfiatalabb gyerekek jogainak érvényesítése érdekében tekintettel kell lenni az életkorukból adódó sajátos fizikai és érzelmi szükségletekre, valamint arra, hogy koragyermekkorban alapvető szükségletük a játékhoz, felfedezéshez, tanuláshoz, társas kapcsolatokhoz szükséges személyes és tárgyi környezet megléte. A Biztos Kezdet program a gyermekszegénység kedvezőtlen következményeit és a gyermekek társadalmi kirekesztettségét kívánja visszaszorítani. Középpontjában azok a szegénységben élő, 0-7 (ebből kiemelten 0-5) éves gyereket nevelő családok állnak, akik forrásaik szűkössége, valamint a jó minőségű szolgáltatások elérésének korlátozottsága miatt nem tudják a gyermek képességeinek maximális kibontakoztatását biztosítani.

A Biztos Kezdet program alapelveinek megfelelően történik jelenleg a Biztos Kezdet Gyerekházak létrehozása, hálózatuk kialakítása. A program és annak célkitűzései azonban nem csak Gyerekházak formájában valósulhatnak meg. Az alapelveknek megfelelő más szolgáltatások (pl. sajátos feltételekkel kialakuló csoportok óvodában, bölcsődében, játszóházakban) is szolgálhatják a program célkitűzéseit, és így részei lehetnek a Biztos Kezdet programnak.

A Biztos Kezdet óvodai program a tárcaközi megállapodás eredményeképpen, a biztos kezdet alapelvek mentén a közoktatás keretein belül az óvodapedagógusokat fogja segíteni a leghátrányosabb helyzetű településeken a hatékony, gyakorlatias megoldásmódok megtalálásához, a problémák hatékony megoldáshoz.

Európai Fogyatékosügyi Stratégia

A 2007-2013. évekre vonatkozó Országos Fogyatékosügyi Program időtartamának leteltével szükségessé vált az új, 2015-2020. évekre vonatkozó Országos Fogyatékosügyi Program (a továbbiakban: Program) kidolgozása. A Program a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően szakpolitikai stratégiaként került előkészítésre.

A mindenkori fogyatékosügyi program tartalmazza azokat a középtávon elérendő célokat, szükséges lépéseket, fő irányokat, amelyek a fogyatékos személyek – fogyatékoságból adódó – hátrányainak leküzdését segítik elő. A Programban foglalt elvek és célok meghatározásával eredményes és hatékony válaszok adhatóak e hátrányok csökkentésére. A Program elfogadását követően kerülhet sor az intézkedési tervek kidolgozására, amelyek a Programban megfogalmazott célokat ütemezett intézkedésekre bontják.

A fogyatékos személyek életminőségét javító intézkedések hozzájárulnak a célcsoport **képzettségi szintjének emelkedéséhez, foglalkoztatottsági szintjük növekedéséhez**, és ezáltal a teljes társadalom számára hasznos és értékes eredményeket hoznak. A Program végrehajtásának eredményei támogatják az érintettek **aktivitását, önellátási- öngondoskodási képességét**, hosszú távon lehetőséget teremtve ezzel **az állami szerepvállalás csökkentésére**.

A Program főbb beavatkozási területei és tematikus céljai a következők:

- A fogyatékos emberek társadalmi inklúzióját támogató adatgyűjtések és kutatások;
- Egészségügy;
- Korai fejlesztés, oktatás, képzés;
- Foglalkoztatás;
- Szociális szolgáltatások és ellátások;
- Komplex rehabilitáció;
- Önrendelkezés, önálló életvitel;
- Fogyatékos személyek és családjaik;
- Közlekedés;
- Sport, kultúra, turizmus;
- Többszörösen veszélyeztetett csoportok;
- Hozzáférhetőség.

A fogyatékoságot társadalmi és emberi jogi kérdésként értelmezve, a fogyatékos személyeket önálló, önmagukért felelős jogképes embereknek kell tekinteni. Ezért külön intézkedések útján, az oktatáson, a nevelésen, valamint a képzésen keresztül, továbbá szociális, egészségügyi, közlekedési és munkaerő-piaci szolgáltatásokkal kell segíteni őket abban, hogy a társadalom aktív és megbecsült tagjai lehessenek. A tervezet a hátrányok enyhítését az egész társadalom feladatának tekinti és azt a célkitűzést is támogatja, amely változtatni hivatott azon a közfelfogáson, mely a fogyatékoságot csupán egészségügyi problémaként kezeli.

Roma Integráció Évtizede Program

A Roma Integráció Évtizede Program célja, hogy felgyorsítsa a romák társadalmi és gazdasági helyzetének javulását, egyben hozzájáruljon romákról alkotott kép pozitív irányú átalakulásához.

A Roma Integráció Évtizede Program a nemzeti roma stratégiák kialakítását, összehangolását, akciótervek kidolgozását és azok megvalósulásának ellenőrzését, a romaügy iránti nagyobb figyelmet és elkötelezettséget jelenti.

A résztvevő országok a Roma Integráció Évtizede Program folyamán saját gazdaság - és szociálpolitikájukkal összhangban tervezik és valósítják meg roma integrációs politikájukat, elősegítve ezzel a roma lakosság társadalmi integrációs folyamatát. Ennek eszközei:

- A Roma Integráció Évtizede Programban résztvevő országok mennyiségi és minőségi célokat jelölnek ki a romák társadalmi helyzetének javítására négy prioritási területen. Kiépítik az ehhez szükséges információs bázist, annak érdekében, hogy láthatóvá váljon a kitűzött célok megvalósulásának folyamata.
- Országos Cselekvési Terveket készítenek el és hajtanak végre a kitűzött célok megvalósítására.
- A közösen elfogadott célkitűzések megvalósítási folyamatát rendszeresen ellenőrzik (monitoring), a cselekvési terveket szükség szerinti módosítják a Roma Integráció Évtizede Program folyamán.

A magyarországi országos munkacsoport 2004. március 11-én alakult meg. Az alakuló ülésen megállapodás született, hogy a magyar kormány Roma Évtized Cselekvési Terve a „A romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről” szóló 1021/2004. (III.18) kormányhatározattal azonos stratégia és irányelvek alapján kerül kidolgozásra.

A Roma Integráció Évtizede Program prioritási területei:

- Oktatás
- Foglalkoztatás
- Lakhatás
- Egészségügy

A négy prioritási területen átívelő általános célterületek:

- az egyenlő bánásmód érvényesítése (antidiszkrimináció)
- a nemek közötti esélyegyenlőség előmozdítása
- monitoring

Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024

A magyar Nemzeti Ifjúsági Stratégia tizenöt éves időtávban fogalmazta meg az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos társadalmi célokat és az ezekhez kapcsolódó állami feladatokat. A Nemzeti Ifjúsági Stratégia ún. tág stratégia, azaz nem a szakmán keresztül közelíti meg az ifjúsági korosztályokat, hanem a teljes tevékenységtérképet igyekszik áttekinteni. A stratégia (vertikális) céljainak utolsó három pontja mutatja meg a szakmai területeket, ezek önállóan ún. szűk stratégiaként is értelmezhetők.

A NIS általános célja az ifjúságban rejlő erőforrások kibontásának és a korosztályok társadalmi integrációjának elősegítése. A stratégia megfogalmazása szerint az ifjúságot egy folyamatos, innovatív, korszerű tudással rendelkező erőforrásnak tekinti, amely képes a társadalom megújítására, az aktív szerepvállalásra. Az ifjúsági korosztályok tagjaira, mint a jövő alakítóira és önálló, döntésképes egyénekre tekint, lehetőséget ajánlva képességeik kibontakoztatásához.

A stratégia a gyermekek, a serdülők, és a fiatalok 8/12 – 25/30 éves korcsoportját fogadja el ifjúságnak, a megnövekedett tanulói és a bizonytalan gyermek-serdülő-fiatal felnőtt mentális és szociális határok miatt.

Ezek alapján a stratégia három fő célt tűzött ki maga elé:

1. Az ifjúsági korosztályok sikeres társadalmi integrációjához szükséges környezet fejlesztése
 - Erősíteni, segíteni kell a gyermekvállaláshoz szükséges társadalmi, gazdasági, mentális feltételeket, a családi környezet kialakulását és biztonságát az ifjúság körében
 - Szükséges elősegíteni a fiatalok munkavállalását és önálló egzisztencia-teremtését
 - Csökkenteni kell a kirekesztést, a kirekesztettség és a marginalizáció esélyeit
2. Az ifjúsági korosztályok és közösségeik érvényesülésének elősegítése
 - Biztosítani kell a versenyképes tudást, fejleszteni az önálló élethez szükséges kompetenciákat
 - Javítani kell a kulturális fogyasztás színvonalát, az infokommunikációs ellátottságot, csökkenteni a területi különbségeket, valamint segíteni az interkulturális környezetben való helytállást, együttműködést
 - Fejleszteni kell az ifjúsági korosztályok társadalmi és egyéni felelősségét, tudatosságát (egészség, fenntartható fejlődés stb.), közösségeiket, valamint segíteni az integrációjukat
3. Az ifjúsági szakma és az ifjúsági civil szervezetek munkájának elősegítése
 - Szükséges megteremteni a feltételeket az ifjúsági szolgáltató szervezetek feladatellátásában való részvételéhez. Be kell vonni a Perszonalizáció és szocializáció ifjúsági szervezeteket és a korosztály tagjait, valamint meg kell jeleníteni az ifjúság sajátos szempontrendszerét az állami döntéshozatalban

- Ki kell alakítani az ifjúság kezdeményezéseit és az ifjúságsegítő szakma törekvéseit támogató, átlátható forráselosztási rendszert (pl.: többcsatornás forráselosztás stb.).
- Ki kell alakítani az ifjúságpolitika jogi, igazgatási, és intézményi feltételrendszerét, erősíteni a gyermek- és ifjúsági jogok állami érvényesítését, valamint kidolgozni az ifjúságsegítő szakma képzési portfólióját és életpályamodelljét (pl.: ifjúsági törvény kidolgozása, önkormányzati törvény módosítása, gyermek- és ifjúsági jogokról szóló tananyag oktatása a közoktatási intézményekben, gyermeki jogok érvényesítése stb.).

A konkrét stratégiai (specifikus) célok mellett, az európai technikákhoz igazodva a stratégia meghatározott ún. horizontális célokat is, így az esélyegyenlőség elősegítését, az élhető környezet-társadalom szemléletét, valamint a nemzeti és európai identitás erősítését is.

A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia Irányok és Célok 2010-2021

A Kormány az 1004/2010. (I. 21.) Korm. határozatával elfogadta „a Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010-2021” című stratégiát; valamint a Stratégiában foglalt hosszú távú célkitűzések megvalósítása érdekében elrendelte az első két évre (2010-2011) vonatkozó végrehajtandó intézkedések kidolgozását és az azokhoz tartozó indikátorok meghatározását a következő célkitűzések mentén:

- a) a nők és férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének megteremtése, a fizetési és foglalkoztatási aránytalanságok felszámolása, a nők és a szegénység, a nők és az egészség szempontjainak figyelembevétele;
- b) a szakmai, a magán- és a családi élet fokozottabb összehangolásának támogatása
- c) a férfi-női részvétel aránytalanságai csökkentésének támogatása a politikai és gazdasági döntéshozatalban, valamint a tudomány területén;
- d) az erőszak elleni hatékony fellépéshez, a megelőzéshez szükséges intézkedések megtétele;
- e) a nemekhez kötődő sztereotípiák visszaszorításának támogatása;
- f) a nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség politikájának stratégiai elve célkitűzéseinek megvalósításához elengedhetetlen változások szakmai megalapozása (képzés, intézményrendszer, nemekre érzékeny költségvetés, nemekre bontott adatgyűjtés).

A Kormány a Stratégiát **hosszú távú fejlesztési koncepcióként** fogadja el. A hosszú távú célkitűzésekhez kapcsolódó intézkedéseket, és azok megvalósításának konkrét módozatait a kétévenként kidolgozandó intézkedési tervek tartalmazzák majd. A kétéves intézkedési terveket a

Kormány a **Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlősége Tanáccsal** együttműködve készíti elő. A Kormány támogatja azt az elvet, hogy a Stratégiában szereplő feladatok végrehajtásához szükséges pénzügyi forrásokat a központi költségvetésből kell biztosítani, ezért a költségvetési tárgyalásoknál minden évben támogatja a Stratégiában foglalt irányok és célok figyelembevételét.

A Stratégiáról és annak előrehaladásáról folyamatosan tájékoztatni kell a közvéleményt. A Kormány fontosnak tartja a helyi önkormányzatok és az **Esélyegyenlőségi Hálózat** közvetítő szerepének fejlesztését. A program kommunikációjának egyik központi eleme egy erre a célra létrehozott internetes honlap, amelyen keresztül elérhetőek a Stratégia alapdokumentumai. A honlap friss információkat tartalmaz majd a programmal kapcsolatosan, valamint fórumként szolgál az állampolgárok és a Stratégia koordinátorai közötti kommunikációban, illetve lehetőséget teremt a példaértékű gyakorlatok összegyűjtésére és terjesztésére. Az új kommunikációs stratégia legfőbb célja, hogy hatékony eszközökkel tudatosítsa mind a közszereplőkben, mind az állampolgárokban azt a tényt, hogy minden társadalmi csoport közös érdeke az esélyegyenlőség, valamint a diszkriminációmentesség az élet minden területén, így a nők és férfiak társadalmi egyenlőségének biztosítása minden területen.